

ומוסיפה על כך הגמרא קושיא נוספת:

וגם למאן דתני בכל המשניות "נטע רבעי" שהתבאר לעיל שלדבריו אין צורך ב"הלול" השני ללמוד הימנו שרק יין טעון חילול, ואם כן ניתן ללמוד ממנו חיוב ברכה לכל הפירות, עדיין יקשה:

הא תינה כל דבר נטיעה שבהם עוסק הפסוק של "קדש הלולים" שממנו המקור לחיוב ברכה, אבל מאכל דלאו בר נטיעה הוא כגון בשר ביצים ודגים — מנא ליה שיש חיוב ברכה עליו?

ומכח קושיות אלו מסיקה הגמרא שבאמת חיוב הברכה אינו נלמד מהפסוק "קדש הלולים לה".

אלא סברא הוא⁽¹⁶⁾: שאסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה השייך להקדוש ברוך הוא בלא שיברך ברכה על הנאתו ויודה למי שברא זאת⁽¹⁷⁾.

תנו רבנן: אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא שיברך ברכה על הנאתו, וכל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל —

וחומר גמור, שאם לא כן נמצא שברכה שלפניה [כגון ברכת הלחם — שהברכה שלאחריה מהתורה לכולי עלמא], היא חיובה מהתורה, ולעיל (כא א) משמע שחיובה מדרבנן, וכן נקטו רוב הראשונים [מלבד רבינו חננאל הסובר שמאכל שחיוב ברכתו האחרונה הוא מהתורה אזי גם חיוב ברכתו הראשונה הוא מהתורה], והטעם שאין זה ק"ו גמור, ביארו משום שיש לפרוך הק"ו ולומר "מה למזון שכן נהנה" וכו' וכפי שהגמרא פרכה כן לעיל (שם).

16. למסקנת הסוגיא שחיוב ברכות הנהנין נלמד מסברא, כתבו התוספות (ד"ה אלא) והרשב"א ששוב אין צורך בלימוד מ"קדש הלולים" שהובא לעיל ואינו אלא אסמכתא בעלמא. ולדבריהם כל ברכות הנהנין חיובם מדרבנן מלבד ברכת המזון [וכן הברכה על שבעת המינים לחלק מהראשונים — הובאו דבריהם לעיל הע' 12] וכך נפסק ברמב"ם (פ"ב הי"ד ופ"ח הי"ב).

אכן רבינו חננאל סובר שגם למסקנא למדים עדיין מ"קדש הלולים" שיש חיוב ברכה מהתורה על כל גידולי קרקע [למאן דתני "נטע רבעי" ולכל הפחות על

שבעת המינים [למאן דתני "כרם רבעי"] וכמו כן הברכה שלפניהם היא מהתורה מכח הקל וחומר [וחלוק הוא על שאר הראשונים שנקטו שהקל וחומר אינו ק"ו גמור — ראה הערה 11], ולדבריו הלימוד מסברא נצרך רק למינים שאינם יכולים להיות למדים מהפסוק.

17. לדעת הרשב"א יש בסברא זו כדי לחייב בין בברכה שלפניה ובין בברכה שלאחריה, ואילו לדעת הריטב"א יש בסברא כדי לחייב רק בברכה שלפניה [וברכה שלאחריה — בז' המינים החיוב נלמד מקרא ושאר המינים באמת פטורין מברכה].

וטעמם, שהריטב"א נקט שהסברא לברך היא שיש ליטול רשות קודם ההנאה, והברכה היא מעין נטילת רשות, ואם כן סברא זו אינה קיימת לאחר שנהנה.

אולם הרשב"א נקט שהסברא היא כפי שפירש רש"י (ד"ה אלא): "דכיון שנהנה צריך להודות למי שבראם". ואם כן סברא זו מחייבת גם בברכה אחרונה, [ובספר החינוך נקט אף הוא כדעת הרשב"א שיש חיוב ברכה אחרונה בשאר המינים ואולם לא חייב זאת מכח הסברא אלא למד כן מברכת המזון].